

SOUVĚTÍ PODŘADNÉ, SOUVĚTÍ SOUŘADNÉ

SOUVĚTÍ – je spojení dvou nebo více vět jednoduchých ve větný celek. Má dva nebo více přísudků. Dělíme je na souvětí PODŘADNÉ a souvětí SOUŘADNÉ.

SOUVĚTÍ PODŘADNÉ – spojení věty hlavní s jednou nebo více větami vedlejšími.

SOUVĚTÍ SOUŘADNÉ – spojení minimálně dvou vět hlavních a libovolného počtu vět vedlejších. Věty hlavní spolu obsahově souvisejí a je mezi nimi významový poměr.

VĚTA HLAVNÍ (H) – nezávisí mluvnicky na jiné větě v souvětí. Je řídící pro větu vedlejší.

VĚTA VEDLEJŠÍ (V) – závisí na větě řídící. Zastupuje mluvnicky větný člen.

VEDLEJŠÍ VĚTY		
Druh vedlejší věty	Otázka	Spojovací výrazy - podřadící
Podmětná	Kdo? Co?	že, aby, kdo, co ...
Prísudková	Jaký?	jako, jak, jaký ...
Předmětná	Pádové otázky mimo 1. pád	že, aby, jak ...
Přívlastková	Jaký? Který? Čí?	který, jenž, že ...
Doplňková	Jak? Kterak?	jak, jaký, jako ...
Přísllovečná místní	Kde? Odkud? Kudy? Kam?	kde, kam, odkud ...
Přísllovečná časová	Kdy?	když, jakmile, až ...
Přísllovečná způsobová	Jak?	jak, jako, že ...
Přísllovečná účelová	Proč?	aby ...
Přísllovečná příčinná	Proč? Z jaké příčiny?	že, protože, poněvadž ...
Přísllovečná přípustková	I přes jakou skutečnost?	ač, ačkoli, třebaže, přestože ...
Přísllovečná podmínková	Kdy? Za jaké podmínky?	jestliže, kdyby, -li ...
Přísllovečná měrová	Jak hodně?	takže, tak – že, více – než ...

SOUŘADNÉ SPOJENÍ VĚT

Poměr mezi větami	Grafická značka	Charakteristika	Spojovací výrazy - souřadící
Slučovací	+	Obsah jedné věty se slučuje s obsahem věty druhé.	a, i, ani, nebo ...
Odporovací	X	Obsah jedné věty odporuje obsahu věty druhé.	ale, avšak, však ...
Vylučovací	V	Obsah jedné věty vylučuje obsah věty druhé.	bud' – nebo ...
Stupňovací	└┐	Obsah druhé věty stupňuje obsah věty první.	dokonce, ba i, ba dokonce ...
Příčinný (důvodový)	←	Obsah první věty je příčinou věty druhé.	neboť, vždyť, totiž ...
Důsledkový	→	Obsah druhé věty je důsledkem věty první.	a tak, tak, a proto, proto ...

Čárku nepíšeme:

Před spojkou a, i, ani, nebo v případě, že spojuje věty v poměru slučovacím. (*Koupali jsme se v rybníku a opalovali na sluníčku.*)

Čárku píšeme v následujících případech:

Poměr odporovací. (Všichni šli do práce, a já nešel.)

Poměr stupňovací. (Hodně cestuje, a dokonce byl i v Himálaji.)

Poměr důsledkový. (Byli jsme nemocní, a tak jsme zůstali doma.)

Vložená vedlejší věta. (Sestra seděla u ohně, který příjemně hřál, a pozorovala hvězdy na nebi.)

V případě bližšího určení. (Pojedeme na výlet, a to do Českého ráje.)

Vložený výraz. (Psal to včera, tj. v pondělí, a odevzdal to dnes.)

POSTUP PŘI ROZBORU SOUVĚTÍ:

1. Určíme počet vět podle počtu přísudků.
2. Rozhodneme, zda jsou hlavní, nebo vedlejší.
3. Určíme vztahy mezi **H** a způsob spojení, druh **V**.
4. Graficky stavbu znázorníme.
5. Určíme druh souvětí.
6. Zkontrolujeme interpunkci.

Příklad:

Když rytíř vstoupil do hradu a vešel do velikého sálu, **uviděl svého kolegu v brnění,**
ale okamžitě se velmi podivil, protože vypadal poněkud zvláštně.

1. Počet vět – 5 (5 přísudků)
2. První věta – vedlejší, druhá věta – vedlejší, třetí věta – hlavní, čtvrtá věta – hlavní, pátá věta – vedlejší
3. 1. věta – vedlejší příslovečná časová; 2. věta – vedlejší příslovečná časová – obě jsou souřadně spojeny v poměru slučovacím; 3. věta hlavní; 4. věta hlavní; vzájemný poměr mezi nimi – odporovací; 5. věta – vedlejší příslovečná účelová

